

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Bollerup kyrka, Tommelilla kn

Linderson, Hans

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2021). *Dendrokronologisk analys av Bollerup kyrka, Tommelilla kn.* (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2021:24). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

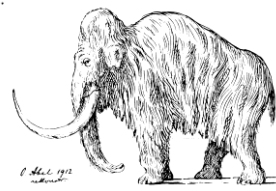
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

14 Mars 2021

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2021:24
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV BOLLERUP KYRKA, TOMMELILLA KN

Uppdragsgivare: Knadriks Kulturbygg AB, Grängsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061
Kontaktperson: Kalle Melin
Område: SO Skåne Prov nr: **08407-08409** Antal borrhprov: **3**
Dendrokronologiskt objekt: , Långhus/Skepp: 08407-408 . Torn: 08409

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov- nummer /beskrivning takstolnr från väster. S=syd osv Bb=Bindbjälke *Old=återanvänd	Träd- slag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinterhalvåret S sommar	Mer vågad precision/datering (mest sannolikt); Trädets groddår ±20 uppskattning
08407	1LH bb8	Ek	143;3	Ej (nära)Sp	1099	E 1108	(1110-1160); 930AD
08408	2LH bb östgavel	Ek	103	Ej Sp	983	E 992	; 840AD
08409	3Torn bjälke under ingång till LH	Ek	99	Ej Sp	1084	E 1084	; 950AD

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter. De uppger antingen ett smalare dateringsspann eller ett bästa dateringsförslag för ett odaterat prov. Splintkant anges Sp 0, detta är en bedömning och är inte säker.

Kommentarer till resultatet

LH (Skepp), Prov 08407 och 08408

Båda proven får efterdateringar, **efter 1108 och efter 992**, så att de kan vara avverkade samtidigt men då måste man hugga bort mycket kärnved eftersom hela tidsserien av årsringar är ganska breda, c 3 mm. Om man tänker sig att virket är avverkat år 1150 så har man på, prov 08407, huggit bort 170 årsringar multiplicerat med 3mm ger 510mm varav 60mm är splint. Detta är naturligtvis en grov beräkning men den antyder möjligen att den kan vara avverkad tidigare. Båda proven korsdateras och bildar en tidsserie som täcker åren 881-1099. Det är ovanligt att denna tidsperiod uppvisar så snabbvuxen ek. Detta tyder på att träden har stått i en "kulturmark" där skogen har glesats ur sedan slutet av 800-talet. Bäst dateras virket med stora allmänna kronologier skapade ur material funna i Lund. Detta utesluter inte en relativt lokal källort.

Torn, bjälke under ingång till LH Prov 08409

Provet saknar splint och får en efterdatering **efter 1093**. Provet dateras dåligt med de två övriga proven, indikerande annan källort. Skoganalys, se ovan.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som ”ej daterad”. Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet. Undantagna från denna förvaltning är prov 08137, 08138, 08168 och 08169 som återgår till kyrkan.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)